

Пошук найкоротшого шляху

Графи

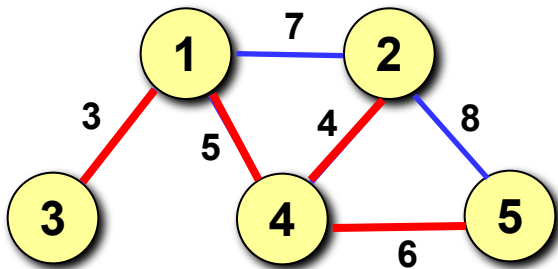
© К.Ю. Поляков, 2008-2010

Переклад: Р. М. Васильчик

Задача Прима-Краскала

Завдання: з'єднати N міст телефонною мережею так, щоб довжина телефонних ліній була мінімальною.

Те ж завдання: дано зв'язний граф з N вершинами, ваги ребер задані ваговою матрицею W . Потрібно знайти набір ребер, що з'єднує всі вершини графа (**остовне дерево**) і має найменшу вагу.

	1	2	3	4	5
1	0	7	3	5	∞
2	7	0	∞	4	8
3	3	∞	0	∞	∞
4	5	4	∞	0	6
5	∞	8	∞	6	0

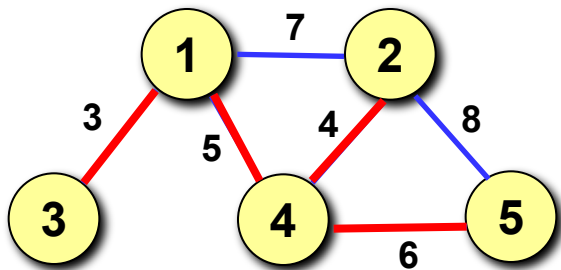
Жадібний алгоритм

Жадібний алгоритм – це багатокроковий алгоритм, в якому на кожному кроці приймається рішення, краще в даний момент.

В цілому може вийти не оптимальне рішення (послідовність кроків)!

Крок в задачі Прима-Краскала – це вибір ще невибраного ребра і додавання його до рішення.

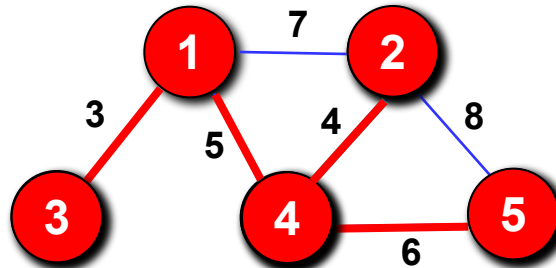
В задачі Прима-Краскала жадібний алгоритм дає оптимальне рішення!

Реалізація алгоритму Прима-Краскала

Проблема: як перевірити, що

- 1) ребро не вибрано, і
- 2) ребро не утворює циклу з вибраними ребрами.

Рішення: присвоїти кожній вершині свій колір і перефарбовувати вершини при додаванні ребра.

Алгоритм:

- 1) пофарбувати всі вершини в різні кольори;
- 2) зробити $\mathbf{N-1}$ раз в циклі:
 - вибрати ребро (i, j) мінімальної довжини з усіх ребер, що з'єднують вершини різного кольору;
 - перефарбувати всі вершини, що мають колір j , в колір i .
- 3) вивести знайдені ребра.

Реалізація алгоритму Прима-Краскала

Структура «ребро»:

```
type rebro = record
    i, j: integer; { номери вершин }
end;
```

Основна програма:

```
const N = 5;
var W: array[1..N,1..N] of integer;
    Color: array[1..N] of integer;
    i, j, k, min, col_i, col_j: integer;
    Reb: array[1..N-1] of rebro;
begin
    ... { тут треба ввести матрицю W }
    for i:=1 to N do { розфарбувати в різні кольори }
        Color[i] := i;
    ... { основний алгоритм - заповнення масиву Reb }
    ... { вивести знайдені ребра (масив Reb) }
end.
```

вагова
матриця

колір
вершин

Реалізація алгоритму Прима-Краскала

Основний алгоритм:

```
for k:=1 to N-1 do begin
  min := MaxInt;
  for i:=1 to N do
    for j:=i+1 to N do
      if (Color[i] <> Color[j]) and
        (W[i,j] < min) then begin
        min := W[i,j];
        Reb[k].i := i;
        Reb[k].j := j;
        col_i := Color[i];
        col_j := Color[j];
      end;
  for i:=1 to N do
    if Color[i] = col_j then
      Color[i] := col_i;
end;
```

потрібно вибрати
всього $N-1$ ребро

цикл по всіх
парах вершин

враховуємо тільки
пари з різним
кольором вершин

запам'ятовуємо ребра і
кольори вершин

перекрашуємо
вершини кольору col_j

Складність алгоритму

Основний цикл:

```
for k:=1 to N-1 do begin
  ...
  for i:=1 to N do
    for j:=i+1 to N do
      ...
end;
```

три вкладених
цикли, в кожному
кількість кроків $\leq N$

Кількість операцій:

$O(N^3)$ зростає не швидше, ніж N^3

Необхідна пам'ять:

```
var W: array[1..N,1..N] of integer;
    Color: array[1..N] of integer;
    Reb: array[1..N-1] of rebro;
```


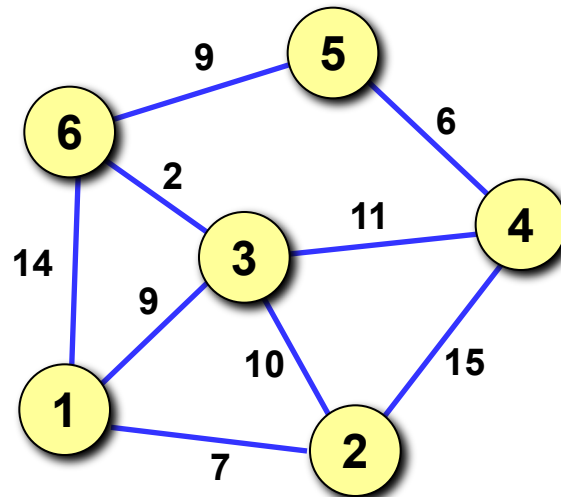
$O(N^2)$

Найкоротші шляхи (алгоритм Дейкстри)

Завдання: задана мережа доріг між містами, частина яких можуть мати односторонній рух. Знайти найкоротші відстані від заданого міста до всіх інших міст.

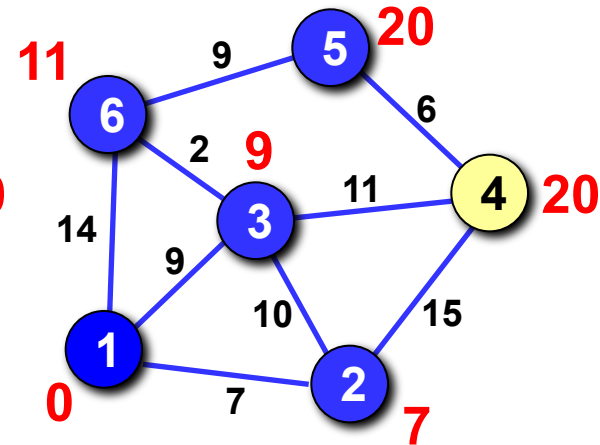
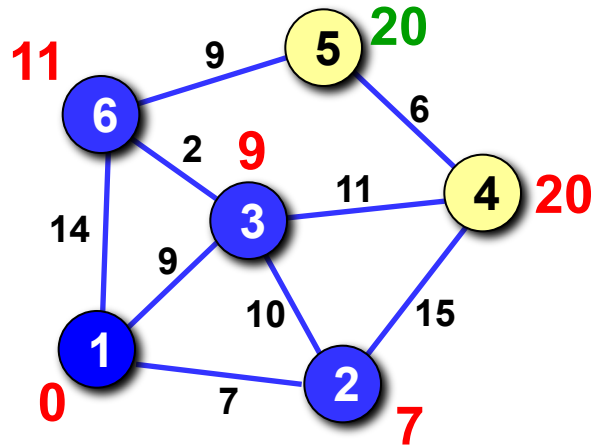
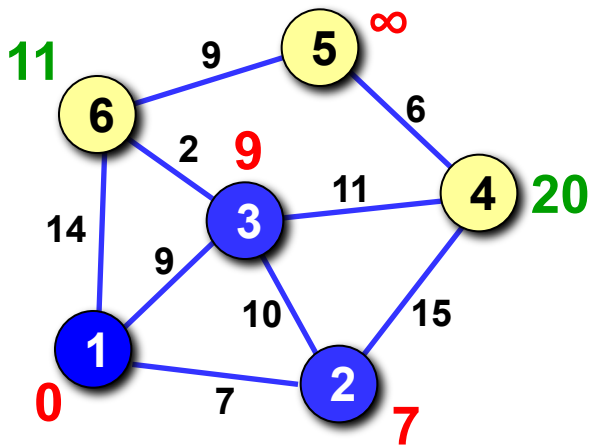
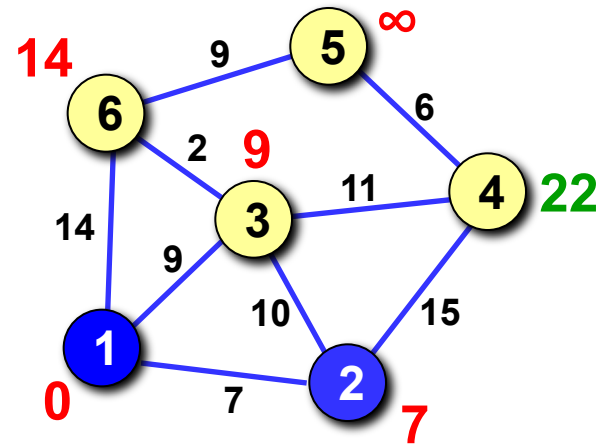
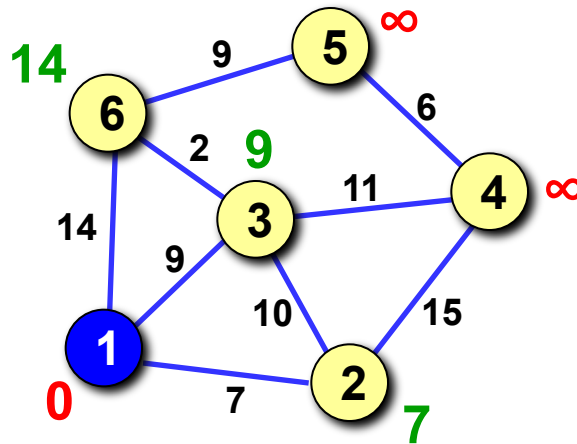
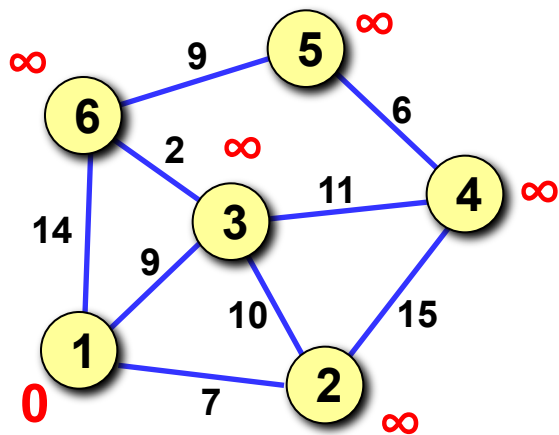
Та же завдання: дано зв'язний граф з N вершинами, ваги ребер задані матрицею W . Знайти найкоротші відстані від заданої вершини до всіх інших.

Алгоритм Дейкстри (E.W. Dijkstra, 1959)

- 1) присвоїти всім вершинам мітку ∞ ;
- 2) серед нерозглянутих вершин знайти вершину j з найменшою міткою;
- 3) для кожної необробленої вершини i : якщо шлях до вершини i через вершину j менше існуючої мітки, замінити мітку на нову відстань;
- 4) якщо залишилися необроблені вершини, перейти до кроку 2;
- 5) мітка = мінімальна відстань.

Алгоритм Дейкстри

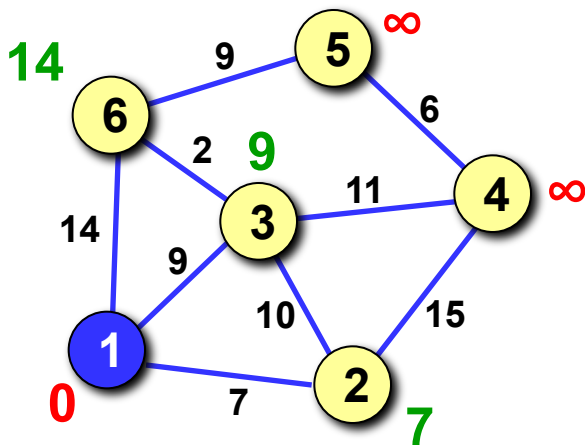
Реалізація алгоритму Дейкстри

Масиви:

- 1) масив a , такий що $a[i]=1$, якщо вершина вже розглянута, і $a[i]=0$, якщо ні.
- 2) масив b , такий що $b[i]$ – довжина поточного найкоротшого шляху з заданої вершини x в вершину i ;
- 3) масив c , такий що $c[i]$ – номер вершини, з якої потрібно йти в вершину i в поточному найкоротшому шляху.

Ініціалізація:

- 4) заповнити масив a нулями (вершини не оброблені);
- 5) записати в $b[i]$ значення $W[x][i]$;
- 6) заповнити масив c значеннями x ;
- 7) записати $a[x]=1$.

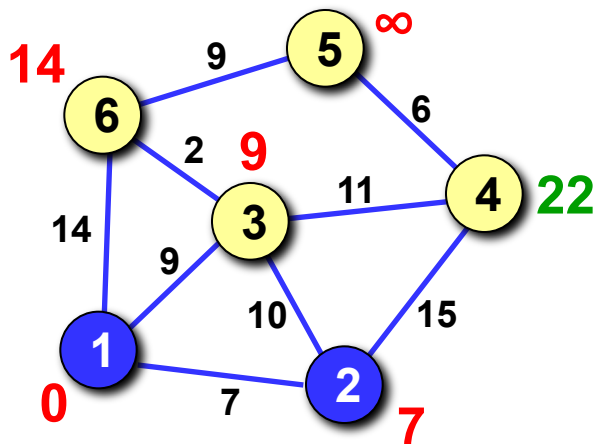
	1	2	3	4	5	6
a	1	0	0	0	0	0
b	0	7	9	∞	∞	14
c	0	0	0	0	0	0

Реалізація алгоритму Дейкстри

Основний цикл:

- 1) якщо всі вершини розглянуті, то стоп.
- 2) серед всіх нерозглянутих вершин ($a[i]=0$) знайти вершину j , для якої $b[i]$ – мінімальне;
- 3) записати $a[j] := 1$;
- 4) для всіх вершин k : якщо шлях в вершину k через вершину j коротший, ніж знайдений раніше найкоротший шлях, запам'ятати його: записати $b[k] := b[j] + W[j, k]$ і $c[k] = j$.

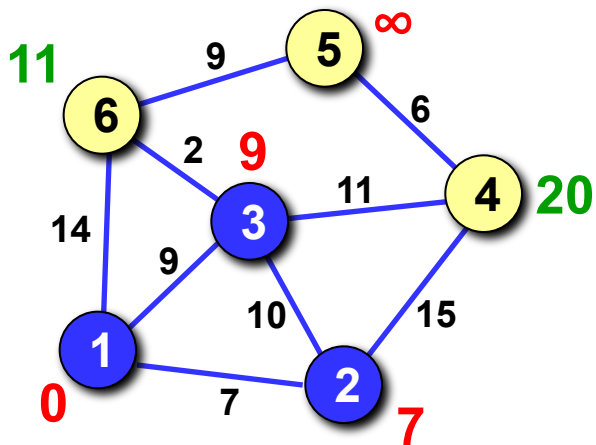
Крок 1:

	1	2	3	4	5	6
a	1	1	0	0	0	0
b	0	7	9	22	∞	14
c	0	0	0	1	0	0

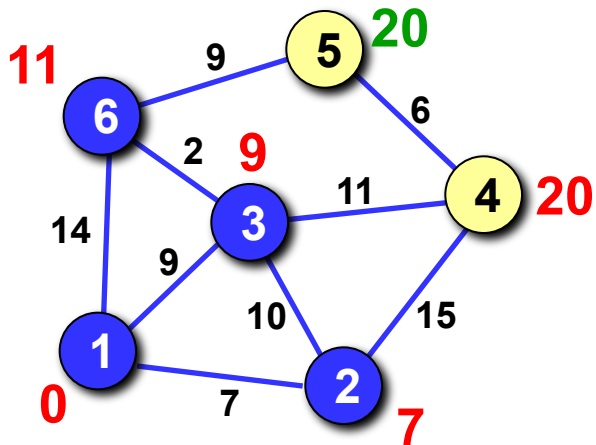
Реалізація алгоритму Дейкстри

Крок 2:

	1	2	3	4	5	6
a	1	1	1	0	0	0
b	0	7	9	20	∞	11
c	0	0	0	2	0	2

Крок 3:

	1	4	3	4	5	6
a	1	1	1	0	0	1
b	0	7	9	20	20	11
c	0	0	0	2	5	2

Далі масиви не змінюються!

Як вивести маршрут?

Результат роботи алгоритму Дейкстри:

	1	2	3	4	5	6
а	1	1	1	1	1	1
б	0	7	9	20	20	11
с	0	0	0	2	5	2

ДОВЖИНИ
ШЛЯХІВ

Маршрут з вершини 0 в вершину 4:

Виведення маршруту в вершину i (використання масиву c):

- 1) встановити $z := i$;
- 2) поки $c[i] \neq x$ присвоїти $z := c[z]$ і вивести z .

Складність алгоритму Дейкстри:

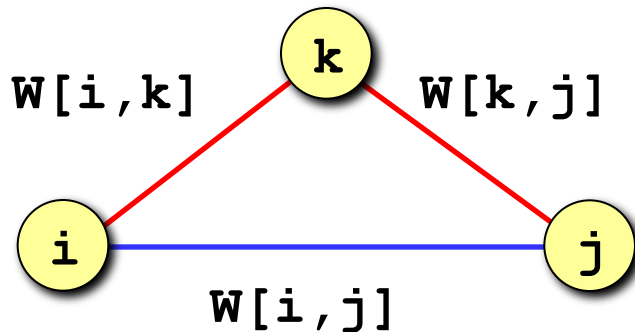
два вкладених цикли по N кроків

$O(N^2)$

Алгоритм Флойда-Уоршелла

Завдання: задана мережа доріг між містами, частина яких може мати односторонній рух. Знайти **всі** найкоротші відстані, від кожного міста до всіх інших міст.

```
for k := 1 to N
  for i := 1 to N
    for j := 1 to N
      if  $W[i, j] > W[i, k] + W[k, j]$  then
         $W[i, j] := W[i, k] + W[k, j]$ ;
```


Якщо з вершини i в вершину j коротше їхати через вершину k , ми їдемо через вершину k !

Немає інформації про маршрут, тільки найкоротші відстані!

Алгоритм Флойда-Уоршелла

Версія з запам'ятовуванням маршруту:

```

for i:=1 to N
  for j:=1 to N
    c[i,j] := i;
  ...
for k:=1 to N
  for i:=1 to N
    for j:=1 to N
      if W[i,j] > W[i,k] + W[k,j] then begin
        W[i,j] := W[i,k] + W[k,j];
        c[i,j] := c[k,j];
      end;

```

i -ий рядок будується так само, як масив c в алгоритмі Дейкстри

в кінці циклу $c[i, j]$ – передостання вершина в найкоротшому маршруті з вершини i в вершину j

Яка складність алгоритму?

$O(N^3)$

Завдання комівояжера

Завдання комівояжера. Комівояжер (бродячий торговець) повинен вийти з першого міста і, відвідавши по разу в невідомому порядку міста $2, 3, \dots, N$, повернутися назад в перше місто. У якому порядку треба обходити міста, щоб замкнутий шлях (тур) комівояжера був найкоротший?

Це NP-повна задача, яка строго вирішується тільки перебором варіантів (поки що)!

Точні методи:

- 1) простий перебір;
- 2) метод гілок і меж;
- 3) метод Літтла;
- 4) ...

великий час рахунку для великих N

$O(N!)$

Наближені методи:

- 5) метод випадкових перестановок (*Matlab*);
- 6) генетичні алгоритми;
- 7) метод мурашиних колоній;
- 8) ...

не гарантується оптимальне рішення

Інші класичні завдання

Завдання на мінімум суми. Є \mathbf{N} населених пунктів, у кожному з яких живе \mathbf{p}_i школярів ($i=1, \dots, \mathbf{N}$). Треба розмістити школу в одному з них так, щоб загальна відстань, яку проходять всі учні по дорозі в школу, була мінімальною.

Завдання про найбільший потік. Є система труб, які мають з'єднання в \mathbf{N} вузлах. Один вузол \mathbf{S} є джерелом, ще один – стоком \mathbf{T} . Відомі пропускні спроможності кожної труби. Треба знайти найбільший потік від джерела до стоку.

Завдання про найбільше паросполучення. Є \mathbf{M} чоловіків і \mathbf{N} жінок. Кожен чоловік вказує декілька (від $\mathbf{0}$ до \mathbf{N}) жінок, на яких він згоден одружуватися. Кожна жінка вказує кілька чоловіків (від $\mathbf{0}$ до \mathbf{M}), за яких вона згодна вийти заміж. Потрібно укласти найбільшу кількість моногамних шлюбів.